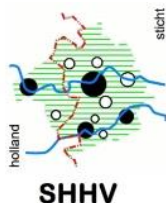

NIEUWSBRIEF

December 2018 nr. 11

STICHTS-HOLLANDSE HISTORISCHE VERENIGING
opgericht in 1957 gevestigd te Woerden
De SHHV heeft per 1 januari 2018 de Culturele ANBI-status verworven

Werkgebied: De (voormalige) gemeenten: Bodegraven, Driebruggen, Harmelen, Kamerik, Linschoten, Montfoort, Oudewater, Snelrewaard, Willeskop, Woerden, Zegveld
Adres: Bekenlaan 20, 3448 XC Woerden / tel. 06-50 25 78 22 / mail@shhv.info / www.shhv.info
Bank: IBAN: NL42 RBRB 0943 3513 40 t.n.v. Stichts-Hollandse Historische Vereniging te Woerden
KvK-nummer: 40.46.44.34
Sociale media: De SHHV is ook bereikbaar via Facebook en Twitter

Uit het bestuur

Van de voorzitter

Sneller en vaker

Bij een wandeling langs het Jaagpad langs de Oude Rijn bij Harmelen, mijmerde ik over de ontwikkeling in het openbaar vervoer. Met het gereedkomen van de dubbele spoorbrug over het Amsterdam-Rijnkanaal bij Utrecht bestaat het spoortraject tussen Woerden en Utrecht uit vier sporen. Met deze grotere railcapaciteit kan NS een betere service bieden. Viermaal per uur een Sprinter en tweemaal per uur een Intercity. Misschien kan station Woerden in de toekomst weer worden aangesloten op het landelijk Intercitynet of op het opnieuw in te voeren Sneltrainnet? Hoe anders was dat bij de opening van het station Woerden, in 1855. De eerste dienstregeling vermeldt vijf treinen per dag in beide richtingen. In de jaren daarna worden ook de lijnen Woerden-Leiden en Woerden-Breukelen geopend en stijgt het aantal passagiers, overstappers en ... treinen steeds verder.

*Station Woerden in de jaren dertig van de vorige eeuw.
(Foto: Nederlandse Spoorwegen / collectie Het Utrechts
Archief / 164830).*

Hoe primitief die eerste dienstregeling er ook uit mag zien, bekeken door een bril van de 21^e eeuw, de komst van de trein betekende een enorme omwenteling in vergelijking met het vervoer van trekschuiten zoals zich dat vanaf het begin van de 17^e eeuw had ontwikkeld. De Oude Rijn, met het Jaagpad (vanaf 1666), had toen dezelfde betekenis als de snelweg A12 en de viersporige railverbinding nu. En op zijn beurt betekende de komst van de trekschuit een enorme verbetering in comfort, regelmaat en capaciteit ten opzichte van het ongeregelde vervoer met paarden en hobbende wagens daarvoor, over vaak nauwelijks begaanbare (zand)paden.

Niemand weet precies hoe deze reeks van opeenvolgende vervoersontwikkelingen zich zal voortzetten. In de toekomst kunnen we waarschijnlijk vaker en sneller reizen. En naar ik hoop ook met minder belasting van onze leefomgeving. Kortom, historische ontwikkelingen liggen vaak aan de basis van wat er in onze tijd gebeurt. Het verleden is voorbij, en toch ook een beetje niet. Met die gedachte wens ik u allemaal een heel fijne en mooie decembermaand toe.

Niek de Kort – SHHV voorzitter

Komende activiteiten

Maandag 10 december, 20.00 uur – toegang gratis

***De wonderlijke wereld van Middeleeuwse relieken-* verzorgd door Ina Bertsch**

Locatie: De Dam, Wilhelminaweg 79, 3441XB, Woerden.

Armreliëkhouders van Sint Thomas in de Sint Servaasbasiliek Maastricht. Bron: Kleon 3, Wikimedia

In de late Middeleeuwen beschouwden de gewone gelovigen een heilige als iemand die dichtbij God staat en dus ook prima als bemiddelaar kan fungeren. Zo'n heilige was bereikbaar, soms in herinnering, maar ook via allerlei relieken - overblijfselen van een heilige of zaken die met de heiligen in contact zijn geweest. Men dichtte ze bovennatuurlijke kracht toe en in feite vertegenwoordigden ze de aanwezigheid van heilige zelf, die daardoor een belangrijke functie in de maatschappij had als beschermer tegen ziekte, onrecht, geweld en natuurrampen. Relieken waren daarom ongekend populair. Maar als de heilige zich te weinig gelegen liet liggen aan het uitvoeren van deze taken kon hij bestraft worden. Andersom kon de heilige ook bestraffend optreden door bijvoorbeeld iemand met een stok te slaan.

Het woord reliek is min of meer synoniem met relikwie. Beide woorden zijn afkomstig uit het Latijn. In die taal betekent 'reliquia' zoveel als overblijfsel of gebeente. En het werkwoord 'relinquere' betekent achterlaten. Tegenwoordig dichten gelovigen eigenlijk geen bovennatuurlijke krachten toe aan een reliek. Eerder is men geïnteresseerd of het voorwerp authentiek is en wat de historische betekenis is. En verder geldt dat het vereren van relieken bepaald geen uniek fenomeen is voor de christelijke godsdienst. We komen het tegen bij allerlei vormen van voorouderverering, en ook in het Boeddhisme, bepaalde stromingen binnen de Islam, en bijvoorbeeld het Hindoeïsme. Deze lezing gaat in op de soorten (christelijke) relieken, het belang van deze relieken, de voorwerpen die hiermee verband hielden, reliekhouders en hagiografieën (de levensbeschrijving van heiligen). Ook worden enkele moderne, merkwaardige verschijnselen belicht, zoals bijvoorbeeld "heilige diefstallen". Tot en met 3 februari is er in het museum

Catharijneconvent een tentoonstelling over relieken, de lezing sluit daar bij – aan maar beperkt zich tot de middeleeuwse christelijke reliekenverering.

Mr. drs. Ina Bertsch is al snel na haar afstuderen als historica, gespecialiseerd in middeleeuwse geschiedenis en cultuur, lezingen, cursussen en rondleidingen gaan geven. Tijdens de studie bestudeerde en becommentarieerde ze diverse hagiografieën. Ze deelt inmiddels al jaren met veel plezier haar enthousiasme over deze onderwerpen met haar cursisten. Ze geeft cursussen bij kunsthistorische instituten (zoals Helikon en Kunsthistorische Leergangen Utrecht) en volksuniversiteiten, culturele clubs, musea en andere organisaties, maar ook bij mensen thuis. Ina heeft haar werkzaamheden samengebracht in haar bedrijf Middeleeuwen Meer. Zie ook www.middeleeuwen-meer.nl

NIEUWSBRIEF

December 2018 nr. 11

De relik van St. Fursa die zich nu in de schatkamer van de kathedraal van Amiens bevindt. Hij is afkomstig uit het kerkje van Gueschart, dat aan Fursa is gewijd, en dateert uit ongeveer 1460. (Foto: collectie Marianna Kersten).

Waarom worden relikven gekoesterd en reizen mensen er duizenden kilometers voor? U staat oog in oog met de meest bijzondere relikven uit verschillende tijden, culturen en religies. Binnen het christendom, het boeddhisme en de islam kunnen relikven restanten zijn van een persoon die een voorbeeldstellend leven leidde. Maar ook voorwerpen die de mensen dichterbij hun voorouders, belangrijke staatshoofden, historische helden, idolen en andere rolmodellen brengen, zijn al eeuwenlang populair. Het **Museum Catharijne Convent** te Utrecht brengt al deze aspecten samen in deze unieke tentoonstelling. Meer informatie: www.catharijneconvent.nl

Dinsdag 15 januari 2019, 20.00 uur – toegang gratis

Het Reeuwijkse land - geschreven en ongeschreven verhalen - door Sophie Visser

Locatie: De Dam, Wilhelminaweg 79, 3441XB, Woerden.

(Bron: Sophie Visser)

Net als elk gebied heeft ook het landschap van Reeuwijk en omgeving bekende en onbekende aspecten en geschiedenissen. Voor velen van ons is het geen onbekend gebied, denken we. Maar hoe bekend of onbekend is die streek echt? Deze lezing gaat vooral over aspecten en situaties die gevolgen hadden voor het landschap en waarvan nu nog sporen zichtbaar zijn. Vaak is er maar weinig of geen aandacht voor dit verleden. Neem de situatie bij de Prinsendijk vóóordat het de Prinsendijk werd. Welke sporen zien we nog van de grootscheepse veranderingen in de richting van de waterafvoer na het jaar 1300, en wat zijn directe en indirecte gevolgen voor het Hollands-Stichtse grensgebied? Noteer de datum vast in uw (nieuwe) agenda!

Stadsmuseum Woerden – goed nieuws over Het Beleg van Woerden!

De restauratie van het schilderij Het Beleg van Woerden is van start gegaan. Op 26 november is het getransporteerd naar de restaurator. De restauratie van het kwetsbare schilderij op paneel gaat naar schatting duren tot in februari 2019. De crowdfundingactie is geslaagd, mede dankzij uw donaties!

Vooruitblik SHHV lezingen – aanvang 20.00 uur, toegang gratis - tenzij anders vermeld

Dinsdag 19 februari 2019 Erik Gol - *Het Stadsmuseum door de eeuwen heen, een geschiedenis van verbouwingen en restauraties* – De Dam, Woerden.

Woensdag 13 maart 2019 Marijke Bartlema – Andreae – *De Nederlandse Romanov Anna Pavlovna* – De Dam, Woerden.

Vrijdag 29 maart 2019 Excursie naar *Paleis Kneuterdijk* te Den Haag, aanvang 14.00 uur. Inschrijven verplicht, niet gratis. Meer informatie volgt in een volgende Nieuwsbrief.

NIEUWSBRIEF

December 2018 nr. 11

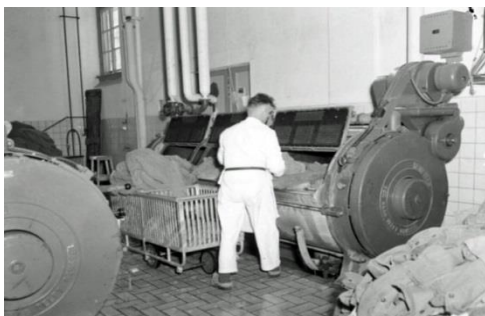
Wetenswaardigheden

11 december 2018 Kastelen rondom Utrecht – door Fred Vogelzang

In Nederland hebben ooit zo'n 2500 kastelen gestaan, waarvan 80% is verdwenen. In de provincies Utrecht en Gelderland zijn de meeste van deze monumentale gebouwcomplexen nog bewaard gebleven, maar ook hier heeft veel de tand des tijds niet doorstaan. In deze lezing wordt een historisch overzicht gegeven van de bewogen geschiedenis van kastelen en buitenplaatsen in Nederland, gelardeerd met veel voorbeelden uit de regio Vleuten-De Meern. De locatie van deze lezing is buurtcentrum de Weide Wereld, Teunisbloemlaan 48 te Vleuten (Vleuterweide). Aanvang: 20:00 uur. Zaal open: 19:30 uur. Kosten €5,00 per persoon. Graag vooraf opgeven per mail via activiteiten@histvervdmh.nl. Meer informatie kunt u vinden op: <https://www.histvervdmh.nl/11-december-lezing-over-kastelen/>.

Oproep

*De wasserij op het Defensie-eiland in 1954.
(Foto: J.C. Enkelaar – Leger Film en Fotodienst).*

Een aantal jaren geleden schreef Rob Alkemade in Heemtijdinghen over de eerste jaren van het Centraal Magazijn van Militaire Kleding en Uitrusting, 1873 – 1923. Maar wat weten we over de jaren er na? In 2001 werd het Magazijn definitief gesloten. Het Magazijn heeft voor veel werkgelegenheid gezorgd. Bij open dagen waren er altijd veel mensen die er zelf gewerkt hadden, of hun vader, moeder, enzovoorts. Graag kom ik in contact met personen die bij het Magazijn hebben gewerkt. Ik zou ze graag willen interviewen voor een mogelijke publicatie over de geschiedenis van het huidige Defensie-eiland. Ook foto's of andere materialen zijn erg welkom. Reacties naar Carolien van Dam (auteur 'Hoochwoert enzo'), c.van.dam13@kpnplanet.nl.

Izi TRAVEL route Leo Gestel

*Leo Gestel – Zelfportret
(Cultuur archief.nl)*

Afgelopen zondag, 25 november vierden we de 137e Goortedag van Leo Gestel. Hij is geboren op 22 november 1881. In het Stads museum was een verjaardagsfeestje georganiseerd met een aantal leuke activiteiten. Hoogtepunten: een overzicht van het leven van Leo Gestel door Frans Lander, de onthulling van een aantal aangekochte steendrukken door wethouder George Becht en de oplevering door Lex Albers van een digitale wandelroute langs de schilderijen die in de binnenstad van Woerden hangen. Die digitale route is voorzien van gedichten die gemaakt zijn door de stadsdichteres van Woerden, Helga Huisjes, die er ook enkele voordroeg. Wilt u de route ook eens lopen, download dan de gratis app izi.TRAVEL. Tik in het startscherm Leo Gestel en start de route. U kunt de route ook thuis downloaden, zodat u geen actieve internetverbinding nodig hebt tijdens de wandeling. Zodra u bij een locatie komt, start de app het gedicht.

Deze Nieuwsbrief is namens het bestuur samengesteld, onder dank aan de vele informanten en tipgevers. **Suggesties voor de volgende Nieuwsbrief? Mail de informatie naar mail@shhv.info**